

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 41 0 P 090002 23 Rev
Sarajevo, 15.10.2024. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sutkinja: Jasminke Kubat, kao predsjednice vijeća, Svjetlane Milišić-Veličkovski i Mirsade Čaušević-Dučić, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M.M. iz B., Ulica Ž. b.b, koju zastupa punomoćnik Mirza Smailbegović, advokat iz Breze, protiv tužene Općine Breza, koju zastupa zastupnik po zakonu Općinsko pravobranilaštvo Breza, radi utvrđivanja prava vlasništva dosjelošću, vrijednost spora 500,00 KM, odlučujući o reviziji tužene protiv presude Kantonalnog suda u Zenici broj: 41 0 P 090002 23 GŽ od 04.05.2023. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 15.10.2024. godine, donio je sljedeću

P R E S U D U

Revizija se dopušta u pogledu prvog postavljenog pravnog pitanja, te se revizija usvaja i obje nižestepene presude preinačavaju tako što se tužbeni zahtjev odbija.

Revizija se odbacuje u pogledu drugog postavljenog pravnog pitanja.

Nalaže se tužiteljici da tuženoj nadoknadi troškove cjelokupnog postupka u iznosu od 1.440,00 KM, u roku od 30 dana od dana prijema prepisa ove presude.

Odbija se zahtjev tužiteljice za naknadu troškova postupka nastalih u povodu revizije.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Visokom broj: 41 0 P 090002 21 P od 13.02.2023. godine, stavom prvim izreke, utvrđeno je da je tužiteljica stekla pravo vlasništva dosjelošću na nekretnini tužene upisanoj u zk. uložak broj: 2111 označenoj kao k.č. br. 4042 zv. „Krčevine“ k.o. Ž. površine 1015 m², te da je tužena dužna trpjeti da se tužiteljica na istoj upiše kao vlasnik sa dijelom 1/1. Stavom drugim izreke naloženo je Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda u Visokom da u B listu zemljišnoknjižnog uložka broj: 2111 k.o. Ž. izbriše dotadašnjeg nosioca prava vlasništva označenog kao Opštenarodna imovina sa dijelom 1/1 i izvrši uknjižbu vlasništva u korist tužiteljice sa dijelom 1/1, kako je prethodno utvrđeno presudom. Stavom trećim obavezana je tužena tužitelju nadoknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.018,64 KM, u roku od 30 dana, dok je stavom četvrtim u cijelosti odbijen zahtjev tužene za naknadu troškova postupka u iznosu od 720,00 KM.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici broj: 41 0 P 090002 23 GŽ od 04.05.2023. godine žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Protiv drugostepene presude, pozivom na odredbu člana 237. st. 3, 4. i 5. Zakona o parničnom postupku, reviziju je blagovremeno izjavila tužena i to zbog povrede odredaba parničnog postupka učinjene u postupku pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da ovaj sud reviziju dopusti i usvoji, te pobijanu presudu preinači odbijanjem tužbenog zahtjeva u cijelosti, uz obavezivanje tužiteljice na naknadu troškova cjelokupnog postupka, uključujući i troškove sastava revizije u iznosu od 360,00 KM, ili da pobijanu presudu ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužiteljica je osporila dopuštenost revizije i osnovanost revizijskih prigovora i predložila da se revizija odbaci kao nedopuštena ili odbije kao neosnovana, uz obavezivanje tužene da joj naknadi troškove sastava odgovora na reviziju u iznosu od 504,00 KM.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u granicama propisanim odredbom člana 241. stav 2. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu: ZPP), ovaj revizijski sud je našao da je revizija, u pogledu prvog postavljenog pravnog pitanja dopuštena i osnovana, dok u pogledu drugog pravnog pitanja nije dopuštena.

Prema odredbi člana 237. stav 3. ZPP, Vrhovni sud Federacije može, izuzetno, dopustiti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Odredbom člana 241. stav 2. ZPP propisano je da u povodu revizije iz člana 237. stav 3. ovog zakona, revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Predmet spora je zahtjev za utvrđivanje prava vlasništva na nekretninama na osnovu dosjelnosti.

U postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je da su predmetne nekretnine u zemljišnoj knjizi upisane kao opštenarodna imovina sa dijelom 1/1, pri čemu u zemljišnoj knjizi nije upisan titular prava vlasništva, odnosno nosilac prava raspolaganja, upravljanja ili korištenja. Kao posjednik predmetnih nekretnina od 1984. godine upisana je tužiteljica sa dijelom 1/1, koja je te nekretnine, računajući od 10.10.1995. godine, držala duže od 20 godina u svom samostalnom, neprekidnom i savjesnom posjedu.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je odluku o usvajanju zahtjeva tužiteljice zasnovao na pravnom zaključku da je tužiteljica na osnovu vanredne dosjelnosti postala vlasnica predmetnih nekretnina, u skladu sa odredbama člana 58. u vezi sa članovima 324 - 326. Zakona o stvarnim pravima². Istovremeno, prigovor nedostatka pasivne legitimacije, istaknut od strane tužene, prvostepeni sud je odbio našavši da pasivna legitimacija tužene općine proizilazi iz

¹ „Službene novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

² „Službene novine Federacije BiH“ br. 66/13 i 100/13

odredbe člana 4. stav 2. Zakona o uknjiženju nekretnina u društvenoj svojini³ (u daljem tekstu: Zakon o uknjiženju), naglašavajući da je takav pravni stav podržao u više svojih odluka i Ustavni sud Bosne i Hercegovine (npr. AP-1939/20 od 08.09.2021. godine).

Drugostepeni sud je prihvatio kao pravilne i potpune činjenične zaključke prvostepenog suda, pri čemu je potvrdio pravni stav prvostepenog suda o pasivnoj legitimaciji tužene. Pri tome drugostepeni sud utvrđuje da pasivna legitimacija tužene proizlazi i iz odredbe člana 361. stav 1. Zakona o stvarnim pravima, budući da nadležno pravobranilaštvo bilo kog drugog nivoa vlasti, kao eventualnog vanknjižnog vlasnika, nije u zakonskom roku pokrenulo postupak za upis svojih stvarnih prava na predmetnim nekretninama.

Osporavajući pravilnost pravnih zaključaka drugostepenog suda, tužena je u reviziji postavila slijedeća pravna pitanja:

1. „Ko je pravni slijednik poljoprivrednog zemljišta, šume i šumskog zemljišta koje se u zemljišnim knjigama vodi kao vlasništvo opštenarodne imovine 1/1?“
2. „Od kada se ima početi primjenjivati rok pripisan članom 58. u vezi sa članom 359. stav 4. Zakona o stvarnim pravima za sticanje prava vlasništava dosjelošću na nekretninama u državnom vlasništvu imajući u vidu da je shodno odredbi člana 371. stav 1. tačka 11. Zakona o stvarnim pravima tek stupanjem na snagu navedenog zakona prestala primjena Zakona o uzurpacijama koji se primjenjivao u slučajevima uzurpacije državnog zemljišta i koji je izričito isključivao dosjelost kao način sticanja prava vlasništva na državnom zemljištu?“

Tužena navedena pravna pitanja smatra važnim za osiguranje jedinstvene primjene prava jer je riječ o pitanjima o kojima postoji različita praksa Kantonalnog suda u Zenici, te u prilog navedenoj tvrdnji prilaže presude Kantonalnog suda u Zenici u kojima je zauzeto suprotno pravno shvatanje od onoga izraženog u pobijanoj presudi. Također revidentica smatra da je pravno shvatanje na kojem se zasniva pobijana presuda suprotno stavu izraženom u odluci Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 41 0 P 093735 Spp od 26.04.2023. godine.

Ovaj revizijski sud je ocijenio da bi odlučivanje po reviziji, u pogledu prvog postavljenog pravnog pitanja, bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima, odnosno da je postavljeno pravno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Identično pravno pitanje, u potpuno uporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji kao u ovoj parnici, Vrhovni sud Federacije BiH razmatrao je u predmetu broj: 41 0 P 085658 22 Rev. U navedenom predmetu ovaj revizijski sud je dopustio reviziju tužene općine, te svojom presudom od 10.05.2023. godine odbio tužbeni zahtjev za utvrđenje prava vlasništva dosjelošću, izazivši pravni stav da je država Bosna i Hercegovina titular prava vlasništva na poljoprivrednom zemljištu upisanom u zemljišnoj knjizi kao općenarodna imovina, bez upisanog nosioca prava raspolaganja, upravljanja ili korištenja, te da stoga, do konačnog uređenja pitanja vlasništva državne imovine, stvarnu legitimaciju u sporu povodom te imovine ima samo država Bosna i Hercegovina.

³ „Službeni list SR BiH“ broj 28/77 i „Službeni list R BiH“ broj 13/94

Naime, prema odredbi člana 3. Zakona o uknjiženju, uknjiženje nekretnina u društvenoj svojini izvršit će se na osnovu ovjerenog ugovora koji sadrži odredbu da se nekretnina može uknjižiti kao društvena svojina; na osnovu pravosnažne odluke suda ili drugog nadležnog organa, kojom se utvrđuje da je nekretnina prešla u društvenu svojinu; na osnovu jednostrane ovjerene izjave kojom se vlasnik nekretnine odriče prava svojine u korist društvene zajednice. Odredba člana 4. stav 2. Zakona o uknjiženju glasi: „Ako se iz isprave na osnovu koje se uknjižuje nekretnina u društvenoj svojini ne može utvrditi ko je nosilac prava raspolaganja, uknjižit će se kao nosilac prava raspolaganja opština na čijem se području ta nekretnina nalazi“. Prema stavu 3. istog člana, uknjiženje u smislu prethodnog stava izvršit će se na prijedlog opštine u kome se potvrđuje da na odnosnu nekretninu drugo društveno pravno lice nema pravo raspolaganja.

Prema pravnom stavu ovog revizijskog suda, izraženom u naprijed navedenoj revizijskoj odluci, u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi za zasnivanje pasivne legitimacije tužene općine sa stanovišta odredbe člana 4. stav 2. Zakona o uknjiženju, budući da tužena nije podnijela prijedlog za uknjiženje, niti je nosilac raspolaganja na predmetnim nekretninama postala po sili samog zakona.

S druge strane, opštenarodna imovina kao oblik društvene svojine, shodno članu 1. Zakona o pretvorbi društvene svojine⁴, prenesena je na Republiku Bosnu i Hercegovinu kao nosioca tog prava, odnosno postala je državna svojina čiji titular je Bosna i Hercegovina (odluka Ustavnog suda BiH br. U-1/11 od 13.7.2012 godine i U-8/19 od 6.2.2020. godine).

Suprotno pravnom rezonovanju drugostepenog suda, ovaj sud nalazi da se tužiteljica, podnoseći tužbu protiv općine, nije mogla razumno osloniti na sudsku praksu drugostepenog suda koja je priznavala pasivnu legitimaciju općine na čijoj teritoriji se nalaze nekretnine, a u zemljišnoj knjizi nije upisan titular prava vlasništva. Ni Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojim odlukama se nije izričito bavio pitanjima pasivne legitimacije u navedenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, niti je izrazio pravni stav o postojanju pasivne legitimacije općine, o čemu je ovaj revizijski sud dao iscrpno obrazloženje u svojoj presudi broj: 41 0 P 085658 22 Rev od 10.05.2023. godine. U bitnom, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u svojim odlukama, na koje se pozivaju sudovi nižeg stepena, ispitivao zakonitost drugostepenih odluka sa stanovišta ustavnih i konvencijskih prava na pravično suđenje i obrazloženu sudsku odluku, a ne sa stanovišta pravilnog i potpunog utvrđenja činjenica i pravilne primjene materijalnog prava.

Pravilno revidentica ukazuje da je pravno stajalište na kojem se zasniva pobijana presuda suprotno i pravnom shvatanju koje je ovaj sud izrazio u svojoj odluci broj: 41 0 P 093735 Spp od 26.04.2023. godine. Tom odlukom odbijen je zahtjev Općinskog suda u Visokom za rješavanje spornog pravnog pitanja koje se odnosilo upravo na pasivnu legitimaciju - općine ili države Bosne i Hercegovine - u postupcima po tužbama radi utvrđenja sticanja prava vlasništva po osnovu dosjelosti na nepokretnostima u državnoj svojini, koje su upisane kao opštenarodna imovina bez upisanog titulara vlasništva, koje u naravi predstavljaju poljoprivredno zemljište. Cijeneći da su odredbe člana 1. stav 2. i člana 2. stav 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnim imovinom Bosne i Hercegovine⁵ (u daljem tekstu: Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja) jasne i određene u pogledu određivanja šta se smatra državnim imovinom, kao i u pogledu toga ko se

⁴ „Službeni list R BiH“ br. 33/94

⁵ „Službeni glasnik BiH“ br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07, 58/08 i 22/22

smatra titularom te imovine, Vrhovni sud Federacije BiH je našao da navedeno pravno pitanje nije sporno, te je zbog toga odbio zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja.

Naime, prema odredbi člana 1. stav 2. tačka 3. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja, pod državnim imovinom podrazumijeva se, između ostalog, poljoprivredno zemljište, za koje je Ustavni sud Bosne i Hercegovine utvrdio da predstavlja državnu imovinu u svojoj odluci u predmetu br. U-8/19. Odredbom člana 2. stav 1. istog zakona propisano je da, bez obzira na odredbe bilo kojeg drugog zakona ili propisa, državnim imovinom može raspolagati isključivo Bosna i Hercegovina, kao njen titular, u skladu s odredbama tog zakona.

Shodno navedenom, pravni stav drugostepenog suda o postojanju pasivne legitimacije tužene općine u ovoj pravnoj stvari nije u saglasnosti sa stavom koji je o tom pitanju izrazio revizijski sud, zbog čega je, primjenom odredbe člana 250. stav 1. Zakon o parničnom postupku, reviziju valjalo usvojiti i odlučiti kako je to navedeno u stavu prvom izreke ove revizijske odluke.

Revizija u pogledu drugog postavljenog pravnog pitanja nije dozvoljena.

Da bi revident ispunio pretpostavke o dopuštenosti revizije iz člana 237. stav 3. ZPP, neophodno je da uz postavljeno pitanje određeno izloži i razloge zbog kojih smatra da je postavljeno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. U predmetnoj reviziji tužena zapravo iznosi samo svoje mišljenje o potrebi davanja odgovora na postavljeno pravno pitanje, na koji način samo izražava svoje neslaganje s pobijanom drugostepenom presudom, što ne predstavlja razloge iz člana 237. stav 3. u vezi sa stavovima 4. i 5. ZPP, koji bi u cilju osiguranja jedinstvene primjene prava opravdavali meritorno odlučivanje revizijskog suda. Pored toga, prema pravnom stavu ovog revizijskog suda, pod različitim praksom drugostepenih sudova ima se smatrati različita praksa dva ili više drugostepena suda, a ne različita praksa jednog drugostepenog suda (član 237. stav 4. tačka 1. ZPP).

Podnesena revizija, dakle, u pogledu drugog postavljenog pitanja ne ispunjava uslove u smislu odredbe člana 237. stav 3. do 5. ZPP, te revizija tužene u tom dijelu nije dopuštena, zbog čega ju je valjalo odbaciti na temelju odredbe člana 247. stav 4. i 7. ZPP, kako je to navedeno u stavu drugom izreke ove revizijske odluke.

Budući da je drugostepena presuda preinačena, to je primjenom odredbe člana 397. stav 2. ZPP preinačena i odluka o troškovima postupka, tako što je naloženo tužiteljici da tuženoj naknadi cjelokupne troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 1.440,00 KM. Troškovi su odmjereni saglasno odredbi člana 386. stav 1. i člana 395. ZPP, u vezi sa odredbama člana 12. i člana 13. stav 1. tač. 1a, 1b, 1c, 2b. i 3a. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata⁶, a sastoje se od troškova sastava odgovora na tužbu i zastupanja tužene na pripremnom ročištu i glavnoj raspravi, sve u iznosima od po 240,00 KM, te troškova sastava žalbe i revizije u iznosima od po 360,00 KM. Rok za izvršenje činidbe i početak toka tog roka određeni su primjenom odredaba člana 179. st. 1. i 2. ZPP. S obzirom na navedeno, donesena je odluka kao u stavu trećem izreke ove presude.

⁶ „Službene novine Federacije BiH“ broj 22/04

U skladu s odredbom člana 397. stav 2. u vezi s članom 387. stav 1. ZPP, odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju jer ti troškovi nisu bili potrebni radi vođenja parnice.

Predsjednica vijeća
Jasminka Kubat, s.r.